

Kinderen veiliger door Delft

Zelfstandige mobiliteit van kinderen: veilig en plezierig op pad door de stad

Samenvatting

Delft wil graag een kindvriendelijke stad zijn, met vele buitenschoolse activiteiten, sport en spelprogramma's en maatwerk in naschoolse opvang. Een belangrijke basisvoorwaarde is daarbij dat kinderen eerder zelfstandig gaan deelnemen aan het verkeer. Dat betekent dat je niet alleen moet zorgen voor een stad met kindveilige routes, maar ook meer moet doen aan het bijbrengen van vaardigheden en educatie. Met het project 'Kinderen veiliger door Delft' wil de gemeente hiertoe een belangrijke aanzet geven. Het project loopt nu anderhalf jaar. Hoe staat het er voor? En wat staat er nog te gebeuren? In deze bijdrage een beknopt overzicht en de resultaten tot-nu-toe.

Etienne van der Horst
VHD Advies

Inleiding

Als meer kinderen op de fiets van en naar school, bso en sportaccommodatie gaan, zal rond deze locaties het autoverkeer afnemen. Hierdoor wordt de overlast van het halen en brengen in de wijken verminderd en ontstaan er minder onveilige situaties, wat het aantal (bijna) ongelukken vermindert. Op deze manier kan de negatieve spiraal van toenemend autogebruik en onveilige situaties worden doorbroken. Bijkomende voordelen zijn: vermindering van filevorming in wijken, minder milieubelastende stoffen in de lucht en een kindvriendelijk en fietsvriendelijk imago voor de stad.

Achtergrond

De gemeente Delft is in 2004 gestart met het project 'Kinderen veiliger door Delft', om - meer nog dan voorheen - aandacht te besteden aan de verkeersveiligheid rond scholen,

peuterspeelzalen en bso's, kindveilige (school)routes en de bereikbaarheid van sportparken. Dit streven past goed binnen het ambitieniveau van de gemeente om het fietsgebruik te stimuleren en (weer) tot de top 3 van beste fietssteden in Nederland te behoren en levert een bijdrage aan de realisering van het beleid om kinderen aan de Norm Gezond Bewegen te laten voldoen. VHD Advies begeleidt de gemeente in dit proces.

Veilige kindroutes zijn routes (fietspaden en andere wegen waar fietsers mogen rijden) die kinderen in staat stellen zelfstandig en op een veilige manier tussen school, buitenschoolse opvang (bso), sport/welzijnsaccommodatie en thuis te fietsen. Het gaat hierbij letterlijk om veilige wegen waarop kinderen van a naar b kunnen fietsen (routekaarten) en om het organiseren van begeleid fietsen (het gebruik van de routes). Ouders worden daardoor gestimuleerd om hun kinderen niet langer op de achterbank van de auto te vervoeren, maar hen te laten fietsen. Dit is ook goed voor de gezondheid van het kind en stimuleert de motorische en cognitieve ontwikkeling. Ook leren kinderen, door al op jonge leeftijd zelfstandig deelnemer te worden van het verkeer, verkeersvaardigheden die zij nodig hebben om zich op een veilige manier te verplaatsen.

De aanleiding om in Delft te starten met 'kindveilige routes' is vielvoudig. Ten eerste ligt er een politieke wens dat er extra aandacht komt voor de verkeersveiligheid rond scholen en veilige schoolroutes en dat er aandacht zal worden gegeven aan het verbeteren van de verkeers- en sociale veiligheid rond sportparken en de bereikbaarheid ervan. Als tweede aanleiding kan worden genoemd dat er signalen zijn gekomen vanuit de wijken over verkeersoverlast rond scholen door het halen en brengen van kinderen met de auto. Auto's worden op plaatsen geparkeerd waar dit niet is toegestaan en er worden manoeuvres uitgehaald (tegen het verkeer inrijden, draaien en keren in kleine ruimte), waardoor de veiligheid voor omwonenden en kinderen op die plaatsen in gevaar komt. Buurtbewoners klagen hierover bij de wijkagent en wijkcoördinator. Gelijksortige signalen zijn er bij het vervoer per busje na schooltijd van school naar bso's.

In de derde plaats ondersteunt de gemeente Delft de ontwikkeling van meer activiteiten na schooltijd (Brede School-programma, BOS-driehoek). Kinderen moeten daarvoor na schooltijd soms naar andere locaties gaan (sportaccommodaties, buurtvoorzieningen als buurthuizen, trapvelden en speelplaatsen, skatebaan, commerciële sportinstelling). De verplaatsing geschiedt per fiets of te voet, wat de noodzaak tot kindveilige routes vanuit dit activiteitenoogpunt onderstreept. Tot slot zijn er diverse kinderopvanginstellingen, die zelf initiatief hebben genomen of willen nemen om kinderen te laten fietsen van de school naar de bso en zich tot de gemeente hebben gewend om ondersteuning hierbij te krijgen.

Project

Het doel van het project 'Kinderen veiliger door Delft' is bekendheid geven aan de missie van de gemeente Delft om verkeersveiligheid in relatie tot kinderen op de kaart te zetten, initiatieven zichtbaar te maken en te werken aan de oplossing van gesignaleerde problemen. Het project beoogt om binnen het tijdsbestek van twee jaar met alle betrokkenen en belanghebbenden een eerste stap te zetten in het daadwerkelijk aanpakken van de problemen. In die twee jaar worden heel concrete doelen nagestreefd, die een voorbeeld-functie hebben in de rest van het proces. De meer initiërende rol van de gemeente zal vervolgens worden verwisseld voor een faciliterende rol, om te zorgen voor de continuïteit in het probleemveld.

Om scholen, (verkeers)ouders en andere betrokkenen op de hoogte te brengen van de ambitie van de gemeente is allereerst een workshop georganiseerd. Deze workshop is gebruikt als een soort kick-off van het project 'Kinderen veiliger door Delft' door alle signalen (maar ook creatieve ideeën) te inventariseren, die bij de deelnemers leven. Er zijn diverse problemen aan de orde gekomen op het gebied van:

- Verkeerssituatie rond scholen: Er wordt weinig rekening met elkaar gehouden. Veel auto's bij de ingang van de school en vaak geen handhaving door de politie. Er is te weinig stallingsruimte voor de fiets, waardoor kinderen wordt aangeraden niet op de fiets te komen.
- Knelpunten op de route: Hoge snelheid van auto's in de buurt van scholen, zowel ouders zelf als overige weggebruikers. Groentijd bij verkeerslichten is te kort om met een groep kinderen in een keer over te steken. Dit is vooral lastig bij uitstapjes op de fiets (bijv. schoolzwemmen). Te dichte begroeiing en onvoldoende verlichting leidt tot sociale onveiligheid, die makkelijk kan omslaan in fysieke onveiligheid (onoverzichtelijke route, schrikreacties e.d.)
- Ruimtelijke ordening en locatiebeleid: De locatie(keuze) van scholen is soms niet slim. Soms zijn of worden scholen aan hoofdroutes gesitueerd met alle gevolgen van dien. Op deze hoofdroutes zijn snelheidsremmende maatregelen juist vaak lastig te nemen.
- Educatie en communicatie: Er is binnen de school te weinig tijd om verkeerseducatie uit te voeren. Er wordt wel theoretisch onderwijs gegeven (is verplicht), maar de praktische kant is vaak te omslachtig. Het wordt ook gevaarlijk gevonden om met kinderen

daadwerkelijk de straat op te gaan. Daarnaast zijn ouders vaak moeilijk te 'bereiken' en weten zelf de (nieuwste) verkeersregels niet.

In het project 'Kinderen veiliger door Delft' richten we ons op de algemeen gesignaleerde knelpunten: het blijkt dan te gaan om 80% van het probleemveld. Van de meer specifieke en complexe problemen gaat eigenlijk geen voorbeeldfunctie/leereffect uit en vergt een grote investering in tijd en geld. De gesignaleerde problemen liggen zowel op het gebied van infrastructuur en ruimtelijke ordening, als ook op gedrag (van automobilisten, ouders en kinderen), handhaving, communicatie, educatie en voorlichting. Het gaat bij die laatste categorieën in dit project niet om de 10% van de mensen die het altijd goed doen of de 10% die het altijd 'fout' zal blijven doen, maar om de 80% die – soms uit onwetendheid, soms uit haast en soms uit het ontbreken van goede alternatieven – af en toe of regelmatig een steek laten vallen en daarop aan te spreken zijn.

In de workshop is ook concreet ingegaan op mogelijke oplossingen voor de gesignaleerde problemen. Al de genoemde oplossingen zijn onder te brengen in vier sporen, te weten:

- Organisatie, communicatie, voorlichting en educatie
- Gedragsbeïnvloeding, bewustwording, vervoerwijzekeuze en handhaving
- Infrastructuur en ruimtelijke ordening
- Samenhangende aanpak: gestructureerd, op maat en met iedereen!

Aanpak

Het project heeft in het najaar van 2004 op elk van de vier oplossingssporen meerdere deelprojecten gestart. Het eerste jaar van het project is hoofdzakelijk ingevuld met inventarisatie, onderzoek en planvorming. Het tweede jaar staat in het teken van realisatie en evaluatie. Concreet moet eind 2006 het een en ander gerealiseerd zijn. In het kader van deze bijdrage worden er twee uitgelicht:

- Er liggen uitvoeringsconvenanten tussen alle betrokkenen voor een samenhangende (proces)aanpak in drie schoolomgevingen van Delft, inclusief een gerealiseerd actieprogramma.
- Er zijn twee routes in Delft gerealiseerd, waarover kinderen veilig en zelfstandig van a naar b kunnen fietsen of lopen.

Deelproject Samen werken aan een veiliger schoolomgeving

Doel is de Delftse schoolomgevingen voor kinderen - samen met alle relevante en actief betrokken partijen - objectief én subjectief veiliger te maken met als resultaat een integraal, samenhangend en door alle partijen gedragen maatregelenpakket voor de aanpak van de schoolomgeving. Zo wordt de verkeersveiligheid rondom scholen en op de schoolroutes verbeterd, mogen/kunnen kinderen (eerder) zelfstandig naar school én is een bewustwordingsproces bij ouders, leerlingen en scholen in gang gezet. Het gaat daarbij om inhoud én proces/communicatie. Het is in het kader van de te bereiken samenwerking van belang dat zoveel mogelijk partijen van het begin af aan actief participeren in het project. Samenwerking met de schoolleiding/het team en de (verkeers)ouders is een cruciale voorwaarde voor het slagen van het project. Zonder hun medewerking is het niet zinvol het project op de school in kwestie uit te voeren. Per school is bekeken wie er betrokken moet worden in de verkeerswerkgroep: ouders, leerkrachten, leerlingen, politie, buurtbewoners, in de buurt gelegen bedrijven of andere belanghebbenden. In overleg kunnen eventueel nog andere partijen worden toegevoegd.

Samen werken aan een veilige schoolomgeving gebeurt inmiddels al op drie scholen in Delft: de Bonte Pael, de Cornelis Musiusschool en de Delftsche Schoolvereniging. Om de knelpunten in beeld te brengen hebben we de draadjesmethode gebruikt. Leerlingen geven op een kaart met woldraad hun route tussen huis en school aan en de knelpunten die ze daarbij tegenkomen. Zo kon de verkeerswerkgroep zien welke routes aangepakt moeten worden. Dat gaat de komende tijd gebeuren. Kinderen beleven het verkeer trouwens

anders dan volwassenen. Sommige situaties die volwassenen als eng of gevaarlijk beschouwen, zien zij heel anders en andersom is dat ook zo. De drie scholen hebben op 23 maart 2005 op het stadhuis in Delft een convenant ondertekend, samen met ouders, politie en gemeente. Er wordt de komende maanden hard gewerkt aan het veiliger maken van de schoolomgeving. Zo staat er op de Delftsche Schoolvereniging elke maand een verkeersactie gepland en heeft de gemeente nietjes geplaatst in de nieuwe fietsenstalling. Op de Cornelis Musiusschool wordt de vervanging van het riool in de naastliggende straat aangegrepen om de openbare ruimte meer kindvriendelijk in te richten en worden twee grote parkeerplaatsen in de buurt van de Bonte Paël verbonden met de school door middel van een snoepjesroute, inclusief “drop-zone”.

Deelproject Veilige kindroutes

Bij dit deelproject is gekozen om het concept ‘Kindlint’ van SOAB-adviseurs voor woning en leefomgeving uit te werken. Het Kindlint is een ruimtelijk instrument: een route waarlangs

kinderen zelfstandig, veilig én prettig naar allerlei opvang-, onderwijs- en vrijetijdsvoorzieningen kunnen lopen en fietsen. Spelend bewegen én bewegend spelen dus. Want er zijn weliswaar locaties in wijken en buurten waar kinderen zich vrij kunnen bewegen, maar kinderen kunnen zich niet veilig en prettig van de ene naar de andere plek verplaatsen. Het Kindlint verbindt deze plekken juist om ze daarmee meer waarde te geven. Via een dergelijk Kindlint kunnen kinderen op jongere leeftijd zelfstandig, dus zonder begeleiding, naar school, sportveld, bso en speelplek.

Daarmee geeft het Kindlint kinderen niet alleen hun zelfstandigheid en bewegingsvrijheid weer voor een deel terug, maar vergroot het bovendien de actieradius van kinderen in hun woonbuurt. Kinderen kunnen zich zo veiliger, vaker, verder en op een gezondere, socialere en leukere manier bewegen in hun eigen buurt. Kinderen en hun ouders worden als ‘deskundige’ betrokken bij de opzet van een Kindlint in hun buurt.

In de wijk Buitenhof komt een fietslint vanaf de Rembrandtschool naar het zwembad Kerkpolder en de buitenschoolse opvang van Durf-It en Durf-AI, langs de gebouwen van de 5 Mei Dalton- en de Titus Brandsmaschool. Er is veel aandacht voor herkenbaarheid en veiligheid en er komt onderweg een fietsparcours, waar kinderen hun vaardigheden kunnen oefenen. Op die manier kunnen kinderen op jongere leeftijd zelfstandig naar school, de buitenschoolse opvang en het sportveld. In de Kuijperwijk komt een loopleftint vanaf de Omnibus en het Mozaïek naar het speelpark aan de Teding van Berkhoutlaan, met een aftakking naar de Van Foreestweg. Dit lint is duidelijk herkenbaar, kent veilige oversteken tussen de speelvoorzieningen en is zodoende voor kinderen aantrekkelijk. De drukke overstek over de Van Foreestweg krijgt extra aandacht. De start van de uitvoering wordt binnenkort gemaakt bij het scholencomplex aan de Van Kinschotstraat.

Voorlopige conclusies

Op dit moment kunnen al een paar conclusies worden getrokken:

- Zorg voor een goed verankerde politieke ambitie, in een collegeprogramma bijvoorbeeld, en laat wethouders zich committeren aan het project.
- Maak gebruik van de ervaringen en kennis van kinderen en maak ze verantwoordelijk in het proces, bijvoorbeeld bij het gebruiken en zorgvuldig beheren van de voorzieningen.
- Alles begint met een verkeersdrempel, maar probeer – door daarin mee te gaan – de problematiek (en de oplossingen) te verbreden naar gedrag en voorlichting.
- Maak heldere afspraken vooraf en leg zaken zo veel mogelijk vast in convenanten en actieprogramma's; het lijkt misschien wat zwaar, maar het voorkomt veel miscommunicatie.
- Maak "feestjes" van de successen die behaald zijn en laat iedereen daarin delen.
- Geld is altijd een probleem en vaak een bron van teleurstelling na een enthousiaste planfase; zorg vooraf dat er budgetten zijn, stel samen met alle betrokkenen prioriteiten en probeer zoveel mogelijk werk-met-werk te maken.

